

LARS NORÉN FILOSOFINS NATT

LARS NORÉN
FILOSOFINS NATT

ALBERT BONNIERS FÖRLAG

Jag vet inte, jag vet inte var jag är, men jag
färdas ju, vart vet jag inte längre, det är inte
stilla och mörkt, det har inte varit stilla
på länge, stilla och tyst. Några gånger var det
kanske stilla, men det var ännu värre, då blev man
tvungen att tänka på var man var och inte skulle komma
tillbaka. Den som ligger bredvid mig alldeles intill
mig, om det är jag, som står inne i mig, är död, men
snart är vi framme, då skall jag slippa
honom. Men jag slipper antagligen inte mig själv
lika lätt, om inte jag också dör, om inte jag också gör
det, glider ner från någon som om han omfamnade
mig och inte orkade längre. Kan man säga det. Jag ser
in i hans ögon, och han ser in i mina. Jag tror att det
är så, i varje fall om jag befinner mig med mina ögon exakt
vid den punkt som hans ögon ser, då ser han in i mina,
och jag ser in i hans ögon, om de finns kvar. De
finns kvar, men jag vet inte vad han ser längre. Jag vet inte
när han dog, eller hur. Jag tror att han, jag kan inte
tro längre, jag kan inte tro, jag föreställer mig
att han dog innan han var död. Jag vet inte om det bara
är han som har dött nu, eller om vi, eller om de, är
fler. Om det är fler. Hur skulle jag kunna räkna dem. Man
kan inte räkna dem. Hur skulle man kunna göra det. Vad
skulle det tjäna till. Det är inte frågor längre. Det är
det inte. Den som frågar har, om än vagt, ändå hopp om att
det finns någon sorts svar, även om han själv inte kan
få det. Dessa frågor, om de längre är frågor, det är
för mörkt för det, för mörkt och även för kallt, de

fryser sönder, de har ingen mening. Jag kan inte exakt säga tidpunkten när de upphörde att ha det, men det var tillräckligt länge sedan. Och länge sedan finns inte längre. Det som jag i min naivitet, för att inte säga enfald, tänkte på som för länge sedan, framstår alltmer som en förkastelse. . . är det det ordet jag söker. . . har jag därmed funnit det. Det som var länge sedan, menar jag, framstår allt tydligare och starkare som ett hån, som en banalitet, som om någon sa oss att vi kunde bli barn igen bara vi ansträngde oss att gå in i de lyckligare dagarna, då vi förmodades vara lyckliga, som om lyckan var något man fick till skänks, alldeles som en gåva, utan att ha förtjänat det. Det ingick så att säga i själva begreppet för länge sedan, vars mening jag inte längre kan erinra mig. Vad skulle det tjäna till. Tyst och stilla, sa jag. . . nej, det är fel, varken tyst eller stilla. Det var bara lätt att säga. Den döde eller de som är döda med honom är aldrig tysta, de tystnar aldrig, de fortsätter att mumla och anklaga, sörja och förgå sig mot det som har skett, de fortsätter att viska och prata, argumentera och till och med skratta, och skratta åt sig själva. Det är det värsta. Du vet inte om det är åt samma misstag som du själv begår, ditt öde, de skrattar åt. Vad som väntar dig. Vad väntar dig. Det ena eller det andra. Och kölden, själva kölden, den skall vi inte nämna. Kölden är en god vän. Den är inget mot den köld som omgav dig, som barn, när du var barn. Ibland säger jag tydligen du också när jag talar om mig själv. Som barn kunde jag inte gå

ifrån kölden och glädja mig åt det, att se den stå där. Ibland säger jag uppenbarligen jag när jag talar om mig. Kölden var som en klädnad, med hög krage som blivit grov av rimfrost, men nu... Nu. Är det det. Ja, det måste det vara... men låt oss inte förhastna oss. Ibland säger jag också oss när jag uppenbarligen pratar bara om mig själv och bara om mig själv. Varje sorts andlig, andlig... andlig... Vad är det för ett ord jag söker. Finns det ordet. Varje sorts andlig... Nej, jag kan inte. Jag kan inte. Jag försöker igen. Varje sorts andlig prioritet... nej, inte det heller. Nej, inte det heller. Varje sorts andlig anomi, eller altérité... Ja, kanske. Varje sorts andlig... Nu är det där igen. Jag lämnar det. Jag har lämnat det. Hoppas jag. Jag hoppas ett tag till. Det kommer säkert tillbaka, det brukar det göra, som om det aldrig hade funnits. Jag skall inte minnas. Det är bra. Det var det jag ville. Om jag inte längre minns kanske jag också har dött. I varje fall kommer det inte att dröja länge innan det är min tur. Det sker inte i någon sorts ordning, det är inte tiden. Om det gick, om det vore möjligt, om det fanns tillräckligt med utrymme skulle jag resa mig upp, men det leder ingen vart. Vi är för många, vare sig vi lever eller är döda. Vi är alldeles för många. Det var vi redan från början. Ingen av oss får plats. Barnen borde stå på våra axlar. Är de barn längre. Om de inte är barn är de heller inte något annat, något hittills okänt. De är något okänt, som man aldrig tidigare har varit, som aldrig tidigare har funnits, inte i denna skepnad. Från att ha varit

barn blev de plötsligt något helt annat, men fortfarande barn, som inte någonsin har funnits. Jag vet inte. Det som inte blir kommer till först, liksom alla ting, genom ord och tystnad, till sin existens. Här känner jag ingen. Kvinnan som snart slutar andas bakom mig kan möjligen ha bott i ett hus på samma gata som jag, för länge sedan, minst tio år sedan. Om det är henne jag minns. Och inte heller mannen som hade tobaksaffären, som brukade hålla ut en hink vatten framför butiken varje morgon och sopa trottoaren ren, medan han nynnade tyst och mjukt på ett annat språk, så att man knappt hörde det när man gick förbi. Han var från Paestum, eller Babylon, Irak. Jag minns inte, jag handlade inte där, jag slutade att handla hos honom eftersom tidningarna låg för långt borta från den lilla kassan bakom vilken han stod och för att han aldrig visade att han kände igen en, att man varit där tidigare, som om det var första gången man steg ner i hans butik och att det inte betydde något vem det var som gjorde det. Det borde ha varit uppmuntrande. Jag kunde ha lärt mig något av det. Jag kunde ha förblivit namnlös, åtminstone för någon. Men det är inte han som nu står framför mig med bedjande ögon, som skulle falla på knä om det fanns utrymme nog, som bara är ögon. Döden har redan varit, döden har varit. Den var som en förvirrad mor, snart sjuttio år, som klädde av sig alldeles naken i regnet, ensam, utan att märka det, regnet och att hon var naken, utan att skyla sig. Nej, det är en kvinna. Hon ligger som en öppen bibel bakom mig och jag känner hur de tunna bladen vänds stilla av ingens

fingrar, liten som en pojke, en geriatrisk pojke. Nej, det var han som såg på mig när vi gick in, jag försökte hjälpa honom upp men han gled ur mitt grepp. Han stod vid de tunga dörrarna som drogs isär. Vi fick inte se på dem. Vi fick inte lägga deras ansikten på minnet. De är som hundar, de blir rädda och sedan aggressiva om man ser dem in i ögonen, inte av skam, om det inte är en myt. Ja, han såg på mig, den bleke pojken med stort trasigt plommonstop så intensivt att jag undrade om han betraktade sin egen spegelbild, och sedan förstod jag att han heller inte hade något val, och när jag gick förbi såg han rakt på mig för att se sig själv en sista gång. Jag vet inte var han är nu, men i närheten någonstans av där jag borde vara. I samma ögonblick sparkades jag omkull, för att jag skulle skynda mig, sluta tänka, inte finnas till. Barnen har åtminstone sin fantasi, sina drömmar, sin egen lek med verkligheten. Det måste vara befriande. En kalk. Ordet jag tänker på var kanske läkande. Igår såg jag honom igen. Var det igår. Nu är det ljus. Då var det ljus. Detta ljus är värre, större, hårdare, min döds ljus. Det är ljus. Jag vill inte vara i det. Vi vill inte vara i det. Vi vill inte se den andre, de andra. Den andre är så många att den andre försvinner. Min blick försvinner också från den ene till den andre, eftersom vi alla är så lika, även om några är barn och några mycket gamla, knappt orkar stå upprätt och ta ett steg till. Det steg som de måste ta, det har de tagit. Det är ljus, en brutal natt. Ljuset är brutalt. Natten kommer inte. Inte som natt. Den kanske aldrig kommer. Inget mörker, inget annat än det mörker som

är i ögonen, som inte vill se. Vad skall vi se. Hur kan jag säga det. Hur kan jag veta det. Jag vet det. Jag förnekar det. Det är enda möjligheten. Det är nog den enda möjligheten. Det kanske finns fler, men inte här. Tidigare, kanske. Jag kunde kanske ha kommit till världen i ett annat land, och av föräldrar andra än de jag inte minns längre än de som är på bilderna som jag en gång måste ha sett, eftersom jag föreställer mig, eller snarare vill föreställa mig att de är mina båda föräldrar, en man och en kvinna som på varje fotografi tycks befinna sig på ett väldigt avstånd, trots att de uppenbarligen tycks befinna sig nära den som en gång tog bilderna av dem, eftersom varje detalj i deras uttryck och i deras kläder är så tydlig, men det kanske är en konstnärlig effekt som jag inte fått förklarad för mig, bland alla de fakta och omständigheter som jag inte har fått förklarade för mig. . . men det där ljusa manliga ansiktet, med bara en enda känsla, och rent som hos en officer som är på semester hos sin familj, sin hustru och sina tre söner, det minns jag att man sa tillhörde min far, och varje gång man visade mig fotografiet var jag ganska ointresserad av att se på det, men blev ändå tvungen att sitta och betrakta det och försöka framkalla någon känsla, varje gång vid dessa tillfällen glömde man inte att nämna att det också blev taget under någon av hans sporadiska och ytterst kortvariga permissioner, och kanske är det därför som kvinnan på samma bild som sägs vara min mor verkar så vag och överklig vid hans sida, svagt leende men utan glädje, det var ju inte heller en tid av glädje, och när han gav

sig av igen, av detta minns jag inget, det är bara hörsägen, kanske fria fantasier, föreställningar om hur en värld av perfektion och harmoni skulle ha kunnat te sig, åtminstone av ordning, om än immateriell, varje gång vid hans avresor återgick hon till de oroliga spända tillstånd som uppfyllde henne vid tankarna på att det kanske var sista gången som han kom hem och besökte hemmet, vår bostad, som nu, om den fortfarande existerar, befinner sig på en plats som, också den, inte längre finns, och ingen av dess dåvarande innevånare har någonsin återvänt för att visa de efterlevande de hus där de växte upp och dog, de som gjorde det, inga namn finns kvar . . . men jag skulle inte stanna av förvåning, häpnad, en nästan filosofisk häpnad och andäktighet, om jag en gång igen mötte mannen som på bilden sägs vara min kroppsliga fader på säg . . . en gata i Paris, på Rue d'Ulm eller någon av de trånga smutsiga gatorna bakom Gare du Nord, och jag skulle föreställa mig att han inte hade åldrats en dag, att det var in i minsta detalj mannen som en gång var min far, och jag skulle genomfaras av en nästan nihilistisk rysning. Jag skulle möta honom och se honom och därefter gå rakt emot honom och passera honom och utan att kunna förklara det uppleva honom som en person med vilken jag delade samma brott, samma brottsliga gärning. Kanske att jag vid själva passerandet skulle säga några ord, eller kanske bara ett enda, på det språk som jag behärskar mest, men eftersom jag inte längre kan föreställa mig vilket språk han talar och förstår kan jag naturligtvis inte heller veta hur eller om

han skulle uppfatta det. Det finns tid kvar att tänka på det. Gott om tid. Jag behöver inte bestämma mig än. Jag kan fundera länge till på vilka ord det är, det borde vara som jag skulle yttra, om nu ett sådant oväntat och på samma gång fullkomligt självklart möte blev verklighet, det vill säga kom till stånd utan intentioner, av fri identitetslöshet från oss båda, i ett slutgiltigt försök att förbli främlingar och därmed lika, mer lika än någonsin. Gare du Nord... jag måste ha befunnit mig där någon gång, utan att vara son till någon, för inte så länge sedan. Inte för att resa, utan för att komma, ankomma, anlända. Paris är ju också de dödas stad. Vem har sagt det. Det är inte mer de dödas stad än vilken annan stad som helst. Jag vet inte. Det beror väl också på vilken sorts död som har varit den talrikaste, och av vilken orsak man skulle minnas de döda, en personlig eller en kollektiv. De dödas stad väntar oss alltid. Vem väntar mig där, dit jag skall komma imorgon natt eller nästa dags morgon. Det är fortfarande ljus, ljust, ljusare än verkligt. Starkare än ljus. Är min fader där. Är min fader redan där. Väntar han mig. Är min fader över allt. Vems fader är det. Är det min fader. Någon annans fader. Hur skulle jag kunna känna igen honom, bland alla dessa tigande fäder, som inte känner igen mig, och som alla söker dem som inte återvänder, varje dag, varje morgon på samma plats, i samma stora mörka vestibul, nu övergiven av makten, våldets filosofer... också hon som älskar, först nu, när den hon älskar blivit så svag att han skulle dö av hennes beröring, om den fanns och tog emot honom när han med de andra, lika svaga, svältande

och förlorade, anländer till samma dörrar, där det de har varit med om skiljs från det som går att säga. Men kommer jag, anländer jag nu eller lämnar jag, åker därifrån, från stunden när jag en gång kunde återkomma, före ogärningar som inte har ett hem, ogärningar har inget hem. Jag skall inte säga mer. Varje slag av andlig medvetenhet är en gång för alla tillbakapressad, förnekad. Ointresse är därför den högsta formen av omtänksamhet, uppmärksamhet, omtanke. Gode gud, ge mig . . . vad. Det finns inte. Vad skulle jag kunna be om idag. Jag vet bara att det var något som var av stor vikt för mig, och kanske av ännu större vikt för den jag skulle be om det, om jag nu kunde erinra mig vad som kunde ske under det mötet, och var jag skulle möta den personen. Jag har kanske redan upplevt det mötet. Det verkar som om jag förutsatte att det var en man jag talar om, kanske en skuggbild av min far, men det finns inga verkliga tecken som tyder på att det inte lika gärna kunde vara en kvinna, eller till och med ett barn, kanske ett av de barnen som man bundit fast, för att få lugn och ro och tid att ägna sig åt sina intressen, vilka de nu är, de kommer och de går, de är alltid desamma, men de kommer och de går, med en förfärande långsamhet, som gör att man i tid hinner förbereda sig för att ta emot dem och utforma dem efter den sinnesstämning som är mest lämplig för själva stoffet, essensen, utfallet, utfällningen av det man med andra ord skulle kunna beskriva som en verklig upplevelse, en verklig närvaro, den som får tårarna att strömma nerför det döda ansiktet, som fyller med tårarna de jävla

ögonen, så fruktansvärt sorgsen över sig själv, som man har rätt att känna sig när man sörjer att något sådant har kunnat ske, en sådan övergivenhet, en sådan jävla brutal övergivenhet, som man med ens, utan den minsta förvarning, med bara ett enda oväntat förlösande snitt blivit försatt i, som en för gammal födelse. Ungefär som en födelse, som en födelse kunde ha varit, om den inte hade lett till livet, de första andetagen, det mördande ljuset och allt det där, som sedan följde . . . som en födelse som inte ledde till allt detta, de första skorna, de första plaggen, de första orden, hungern, törsten, och vad det har att säga. Vad har det att säga. Vad blev sagt. Har det blivit sagt. Är det nu sagt. Säg det. Jag säger det. Nej, jag väntar. Jag säger en och samma mening gång på gång, och för varje gång jag säger exakt samma mening blir det större, längre, rikare, alltmer uppfyllt av ett okänt främmande innehåll, och densamma meningen tar längre tid att säga än vad som borde vara rimligt, men det går inte att ändra på, eller göras ogjort, osagt. Ju mer den finns, desto mer försvinner den, för att i försvinnandet finna sin enda existens av närvarande. När det är sagt finns det ju inte, finns det ju genom att inte finnas. Det som inte kan finnas i den så kallade verkligheten kan ju bara finnas genom att det omöjligen kan finnas där . . . Vad ville jag säga. Ja, min fader. Min fader är sagd. Jag har sagt honom. Han är sagd, han också. Sagde fader, vad sade han. Han som bar mig genom öknen, han vars ansikte jag aldrig såg tillräckligt länge, av fruktan eller av kärlek, samma sak, men med något skiljaktiga konsekvenser,

kärlek kan man aldrig förutse hur den skall bete sig, det är ett ord jag skall leva med, att den kanske finns betyder inte att man måste leva med den för evigt, eller ens efter det. Av barmhärtighet... släpper jag hans ena hand och märker för första gången att både den jag har hållt i och den andra, saknar tre fingrar, händerna, vilka är vita och flagnande som om de bestod av kalk, som om de förkalkats till det de har blivit nu, krossade, men likväl, åtminstone det finger som jag bara för en liten stund höll i, ännu slutna kring något, som inte kan ha varit mycket större än ett litet skrynkligt äpple, av dess volym eller snarare diameter att bedöma, men jag försöker av barmhärtighet sluta dem ännu mer tills det obehagliga ljudet av benen i fingrarna när de sluts med våld blir för starkt för att jag skall fortsätta, det tjänar ju ändå ingenting till, det var bara för min egen skull, egentligen inte en obegriplig gest av barmhärtighet, något som ännu inte har berövats mig, om man kan tala om ett berövande av något som förr eller senare ändå skall försvinna till intet. Men intet är väl en plats så god som någon annan. Där finns det plats för mycket. Mycket att ägna sig åt. Men inte förrän nu lägger jag märke till hur grova de är, och uppsvällda, trots sin förkalkning, hur det nu har blivit så, genom hårt grovt arbete från morgon till kväll på en plats utan liv eller helt enkelt genom att han legat drunknad med ansiktet vänt neråt, som är ett naturligt och välkänt fenomen för dem som dör genom drunkning, hur de vilar med sina ansikten neråt, och osäker-

heten om orsakerna till grovheten hos de en gång så kapabla yrkesskickliga arbetarhänderna får mig nu att också för första gången se upp mot hans ansikte, som är lika uppsvullet och kalkvitt som händerna, men det säger mig inget. Ansiktet säger mig inget. Det är ett ansikte, ja, en människas ansikte, det finns ännu lite människa kvar. Kvinnan däremot, hennes ansikte har mycket att berätta, inte bara om människan, men på ett språk som är obegripligt. Hennes ansikte är som Jobs bok. Han var ju i alla fall en människa, det säger de. Hennes ansikte är som en bok, brukar man ju säga. Man kan läsa henne som en bok, som Jobs bok. Hon sitter alldeles stilla och vare sig tung eller lätt i det tomma rummet på den enda möbel som finns kvar i det, en enkel stol med en brun sliten lädersits, fyra ben, avskavda och vitnande som benen hos ett djurskelett. På den stolen sitter hon med en tung bok i handen som är öppen, men jag har ingen möjlighet att se vilka sidor som är uppslagna och om hon läser orden som står på sidorna, om det verkligen finns ord kvar som hon kan läsa, om orden står på sidorna eller om de är inuti henne, genom att hon har tagit dem in i sig, och om det är hennes ord eller ord som tillhör någon annan, fast jag skulle inte uttrycka det så, de kan ju inte längre tillhöra någon annan, eftersom de redan är publicerade, tryckta, utgivna, sålda och någon, kanske kvinnan själv, har köpt dem, för länge sedan, i hennes ungdom, och jag vet inte ens om hon har strävat efter att komma så långt i boken, läsa så många sidor som uppslaget ger sken av, ungefär i